

Winkels en bedrijven

Beckumerstraat 18

Het voormalige hulppostkantoor en de bewoners van het pand

WINKELS EN BEDRIJVEN IN BOEKELO

BECKUMERSTRAAT 18

HET VOORMALIGE HULPPOSTKANTOOR EN DE BEWONERS VAN HET PAND

J.J. DE BOER – BOEKELO, 15 OKTOBER 2011.

Beckumerstraat 18

Het pand Beckumerstraat 18 is bij de meeste Boekeloërs bekend als de garage van de familie Vossebeld. De heren Vossebeld betrokken het gebouw in het de jaren zestig van de vorige eeuw en bouwden achter het woonhuis hun garagebedrijf op. Velen zullen zich nog de benzinepompen aan de straatzijde herinneren. De laatste jaren zijn de garageactiviteiten afgebouwd en is het gebouw zichtbaar in zijn nadagen beland.

Postkantoor – Boekelo ± 1910.

Hoe anders was de situatie ruim een eeuw geleden. De Beckumerstraat was nog niet verhard. Boekelo bestond nog slechts uit enkele boerderijen, een paar bedrijven en enkele woonhuizen. De spoorweg, aangelegd door de Geldersch-Overijsselsche Lokaal Spoorwegmaatschappij, de oprichting van de Boekelosche Coöperatieve Roomboterfabriek en de stichting van de Boekelosche Stoombleekerij gaven tussen 1885 en 1905 een flinke impuls aan de uitbreiding van Boekelo. Er werden arbeiderswoningen gebouwd en Hulscher bouwde een nieuw café op de plaats van het huidige café-restaurant “De Buren”. Door de groei van de bevolking ontstond er behoefte aan allerlei winkeltjes en kwam ook een postagentschap in beeld. Dat vond onderdak in het rechter pand op bovenstaande foto. Met wat fantasie kan men daarin het gebouw van de garage, waar ik dit artikel mee begon, herkennen.

Vanouds werden brieven en poststukken lopend, te paard of per fiets besteld. In een kleine platte-landsgemeenschap als de Boekelose zullen weinig brieven bezorgd zijn. Men kende elkaar en bracht zijn boodschap persoonlijk over. Brieven van ver zullen er weinig geweest zijn. Daarin kwam met de komst van de fabrieken verandering en we zien dan ook, dat er voldoende reden was om ook in Boekelo een hulppostkantoor op te richten. Van het museum voor Communicatie in den Haag ontving ik het volgende chronologisch overzicht:

Chronologisch overzicht van de ontwikkeling van de PTT-dienst te Boekelo gem. Lonneker

- 16-07-1907 Vestiging van een hulppostkantoor, ressorterend onder Hengelo (O).
- 22-04-1914 Vestiging van een hulptelegraaf- en telefoonkantoor, in verbinding met Hengelo (O).
- 22-09-1936 Indienststelling van de automatische (Siemens F) telefooncentrale. Hengelo (O) blijft kantoor van beheer. Het post- telegraafkantoor Enschede blijft controlekantoor voor de telegraafdienst.
- 15-12-1965 Omzetting van het hulppost-telegraafkantoor met cel- en gesprekkendienst in een postagentschap annex telegraaf- telefoonstation. Voor de post- en telegraafdienst blijft het postagentschap annex telegraaf- telefoonstation ressorteren onder het post-telegraafkantoor Enschede. Voor de telefoondienst onder het telefoondistrict Hengelo.
- 02-06-1969 – 15:00 uur: Wijziging van de 3-cijferige abonneenummers van het net Boekelo (05428) in 4-cijferige door voor de bestaande nummers het cijfer 1 te plaatsen.
- 01-12-1977 Wijziging van de benaming van het plattelandspostagentschap Boekelo in ENSCHEDE BECKUMERSTRAAT
- 15-01-1991 Wijziging van het netnummer Boekelo (05428) in (053). Tevens wijziging van de 4-cijferige abonneenummers in 6-cijferige nummers door voor de bestaande abonneenummers de cijfercombinatie 28 te plaatsen.
- 16-11-1993 Oplevering van het geïntegreerde postagentschap.

De foto uit ± 1910 heeft het bijschrift: *Postkantoor – Boekelo*. Er zijn dan nog geen telefoonpalen te zien. Toen in 1914 het telefoonkantoor in gebruik werd genomen, stonden er vele in het dorp. Hier staat zo'n paal van het bovengrondse leidingnet dicht bij het station.

Naast de tuin van de slager, aan de Diamantstraat, werd een gebouwtje gezet, waarin de centrale werd geplaatst. Er liepen verbindingen naar een heel hoge paal in de tuin van de slager, van waar de draden naar verschillende bestemmingen werden geleid. Omdat de paal zo hoog was, kon men grote afstanden overbruggen en daardoor minder palen in het dorp plaatsen. De vrouw van de slager, die wat commerciëler ingesteld was dan haar man, zag de plaatsing wel zitten, omdat jaarlijks een vergoeding van f 10,- betaald werd voor het gebruik van de tuin. Dat was in die tijd een fors bedrag.

In de beginjaren was het kantoor heel bescheiden van opzet. Uit de bevolkingsregisters van Lonneker is dat af te lezen. Daar zien we, dat Geert Leferink de eerste beheerder van het postkantoor werd. Geert werd in 1882 in Tubbergen geboren. Zijn ouders, Herm Hendrik Leferink en Geeze Alferink waren beide afkomstig uit Veldhuizen (Pruissen). Geert is bij zijn komst naar Boekelo brievegaarder. Postbode zouden wij zeggen. Aanvankelijk woont hij als vrijgezel bij de familie van Hendrik Jan Vier-

dag. Elders in het dorp is de uit Gouda afkomstige Adrienne Henriette Carrière komen wonen. Over haar vertel ik hierna nog meer. Geert en Adrienne ontmoeten elkaar en besluiten op 3 december 1910 in het stadhuis van Lonneker in het huwelijksbootje te stappen. Daarna betrekken zij het postkantoor. Wie goed kijkt naar de fraaie foto op de eerste bladzijde van dit artikel, ziet Geert vanuit het rechter bovenraam uitkijken over de weilanden van de familie Holtkamp.

Geert bezorgt de post en daarom kan het kantoor natuurlijk niet de hele dag geopend zijn. Bij de opening van het hulptelegraaf- en telefoonkantoor is de openstelling op werkdagen van 9-10; 12-1; 2-3; 6-7 uur. Op zon- en feestdagen is de openstelling alleen van 8-9 uur.

“Eene openbare spreekcel is gevestigd in het Post- en Telegraafkantoor”. Het “telefoonboek” van Boekelo (K 5428) is in 1915 nog heel eenvoudig:

1. Boekelose Coöp, Stoomzuivelfabriek
2. Hulscher, Wz., J.H., Caféhouder en Winkelier
- Rijkstelegraafkantoor
- Telegraafkantoor

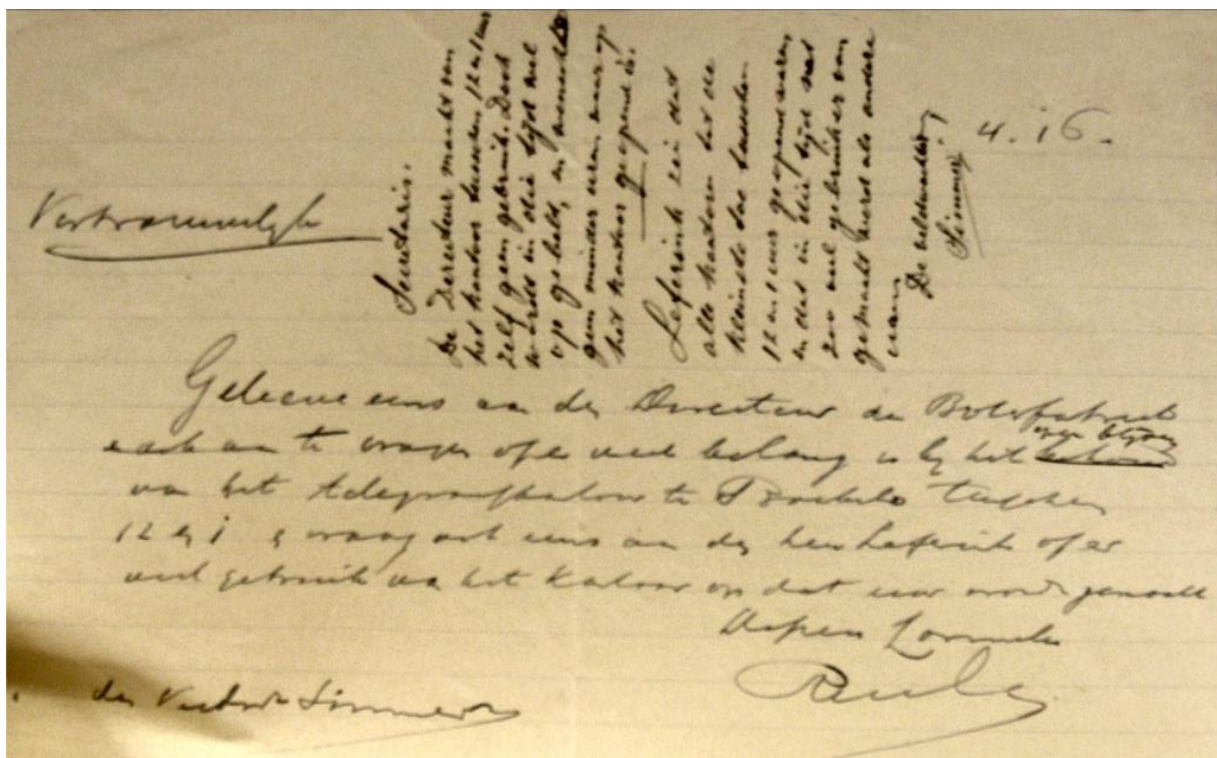
Deze laatste twee hadden geen nummer in het boek, omdat je ze niet kon bellen.

De een-cijferige nummers zijn in fasen uitgegroeid tot de huidige nummers. In het telefoonboek van Boekelo in 1950 staan 93 nummers vermeld. Enkele van de eerste daarvan zijn:

- 201 Boekelosche Coöp. Stoomzuivelfabriek
- 202 Hulscher, J.H. Café-rest.
- 203 Haverkamp, H.A.
- 204 Potman, H.F.
- 205 Jong, K.R. de Arts

De Boekelosche Stoombleekerij was niet aangesloten op Boekelo, maar op Enschede.

Het nummer 203, nu 4281203, bleek vrij te zijn en dat hebben we in 2011 geclaimd en gekregen voor de Historische Kring. Voorwaar een historisch nummer!

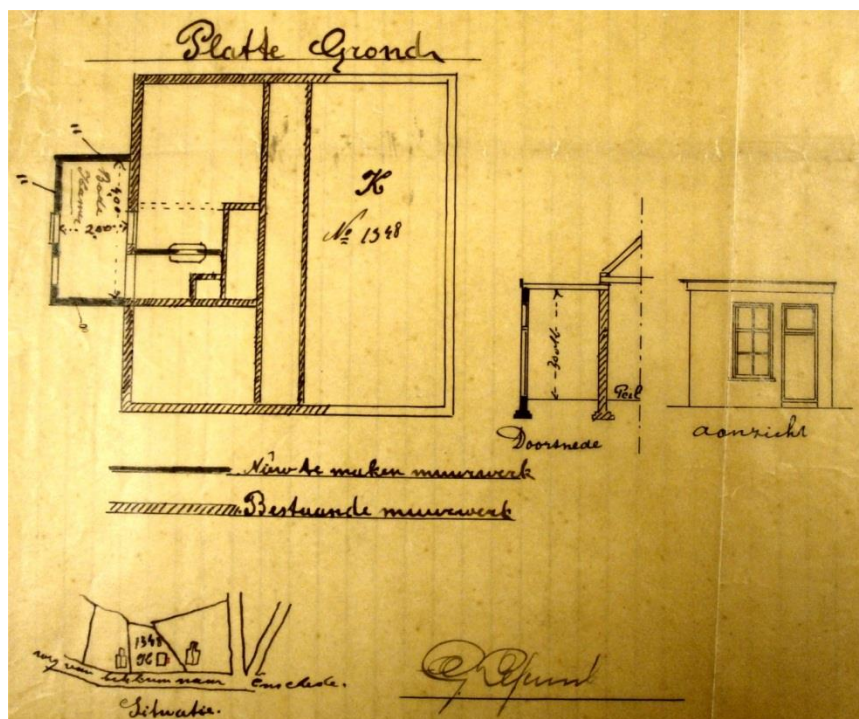

Bellen in zo'n openbare telefooncel was nog geen gemeen goed. Wij hadden in het schoolmeesters-huis in Broekheurne zo'n openbare telefoon. De meeste bellers meenden, dat je beter te verstaan zou zijn, als je hard schreeuwde en ook luisteren naar de ander bleek een moeilijke opgave. Vaak vroeg men ook, of "meester" even het nummer wilde draaien. Een enkeling kwam pas 's avonds als het donker was. "n Aander har d'r niks met neudig, as ie bell'n moss'n".'

Van deze baan wordt Geert Leferink beslist niet rijk, want in 1915 krijgen kantoorhouders "eene vergoeding, in verband met de onafgebroken beschikbaarstelling van hun kantoor, een bedrag van fl. 0,25 per werkdag en fl. 1,- per zon- en feestdag". In 1916 wordt de vergoeding f 75,- 's jaars en in 1917 eveneens f 75,-. Dan, in 1919, wordt de sprong gemaakt naar f 125,-. Deze forse loonsverhoging is te verklaren door de komst van de nieuwe zoutfabriek. Die bracht voor de kantoorhouder extra werk mee.

Bezuinigingen waren in 1916 (tijdens W.O. I) kennelijk ook al gewenst. Dat blijkt uit het voorgaande vertrouwelijke briefje aan de directeur van de Boterfabriek en Leferink. Beiden vinden open blijven van het kantoor van 12 tot 1 "gewenscht".

Er is van de administratie weinig bewaard gebleven. In ons archief bewaren we nog wel een briefje van H. Heinen, Boekelo G186, die solliciteert naar de functie van hulpbesteller. Daarbij vermeldt hij, dat hij dat ook al was in Boekelo van februari tot oktober in 1926. Er blijkt weinig kans voor hem, want er zijn erg veel sollicitanten, terwijl de crisistijd nadert. Hij had nog wel zijn brief gestuurd aan de "Heer Directeur Generaal der Posterijen en Telegrafie te 's Gravenhage" en had nog geen resultaat.

In 1920 vraagt Leferink vergunning om een bestellerskamertje te mogen bouwen. Kennelijk was er ook toen al een hulpbesteller en kampte men met ruimtegebrek. Niet verwonderlijk trouwens, want zijn gezin was in 1911 en 1918 uitgebreid met twee dochters. Dit bestellerskamertje is later weer afgebroken toen Vosselbeld het pand betrok. Er is toch wat merkwaardigs in de tekening. In de situatieschets staat het kamertje rechts aangegeven en op de grote tekening lijkt dat net andersom. Op de

plaats van het woord "Platte Grond" moet je de Beckumerstraat denken om het beeld weer goed te krijgen.

Tussen de geboorte van de eerste en de tweede dochter vijzelden de Leferinks het gezinsinkomen nog wat op door het huisvesten van twee onderwijzers. Harm Egbert Dijken kwam in 1912 bij hun wonen en na zijn vertrek kwam in 1915 Johannes Kolenbrander. Na de geboorte van hun tweede dochter waren er geen kostgangers meer in huis.

Ik gaf al aan nader te willen vertellen over Geert Leferinks echtgenote. Zij is niet, zoals in die tijd vaak gebruikelijk, huisvrouw en moeder. Ze was een zelfstandig werkende vrouw.

Adrienne Henriette Carrière werd op de eerste Kerstdag in 1881 geboren in Gouda. Haar voorouders stammen uit Loosduinen en Gouda en zelfs uit Brussel en droegen namen als Carrière, Samson, Gabrij en Karrewij. Hoe en waarom een zo niet-Twentse vrouw in Boekelo belandde, vertelt de geschiedenis niet. Feit is, dat ze aanvankelijk in de kost kwam bij het gezin van Frederik Willem Harwig, smid en later machinist bij de boterfabriek. Zij was dus, net als Geert Leferink, nieuwkomer in het dorp. Hiervoor vertelde ik al, dat de twee elkaar ontmoetten en met elkaar trouwden.

In het bevolkingsregister staat Adrienne te boek als verloskundige en later als vroedvrouw. In de archieven van Lonneker heb ik geen nadere informatie over vroedvrouwen kunnen vinden. Uit die van Enschede blijkt, dat een vroedvrouw een gerespecteerd persoon was, die een goed salaris verdiende. Soms wel tot f 150,- per jaar. Onbekend is, of Adrienne een volledige weektaak had, maar het kon wel eens zo zijn, dat zij een groter deel van het gezinsinkomen verdiende dan haar man.

Adrienne, zo werd mij verteld, moet een pittige tante zijn geweest. Zij heeft haar leven lang gewerkt en overleed, drie jaar na haar echtgenoot, in 1941. Het is mij slechts één keer gelukt in Boekelo iemand te vinden, die kon vertellen, dat ze door mevrouw Leferink ter wereld is gebracht, maar ook zij wist verder niets over de vroedvrouw. Ook in de familie is later weinig over haar gesproken. Haar kleinkinderen wisten wel, dat oma per koets met paard haar clientèle bezocht. Soms ging ze ook met de fiets op pad, maar dat vond zij niet fijn. Het fietsen ging haar niet zo goed af. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de Leferinks al vroeg één van de eerste auto's in Boekelo aanschafften.

In het boek *"Dokter Koek van Boekelo"* staat een hoofdstuk over de oprichting van de Boekelose afdeling van het Groene Kruis in 1922. Het eerste bestuur van de afdeling bestond uit de dames Gretha

de Haas-Klasen, echtgenote van de directeur van de zoutfabriek, de vroedvrouw Leferink-Carrière, Harwig-van Waveren, de echtgenote van Adriennes eerdere huisbaas, Mietse van Heek, Gesina Klein Wiecherink, Gesina Scholten en de heren Dalenoord Sr. en H. Westendorp. Een illustre gezelschap van belangrijke mensen in het dorp.

Op de foto, links, zien we:

Geert Leferink, geb. Tubbergen 28 jul8i 1882, ovl. Boekelo 21 juli 1938, kantoorhouder Post- en Telegraafdienst.

Adrienne Henriette Carrière, geb. Gouda 25 december 1881, ovl. Hengelo 23 april 1941, vroedvrouw, bestuurslid van het Groene Kruis.

Geeze Alferink, geb. 1841/1842 Veldhuis (Pruissen), moeder van Geert.

Gezina Marie Antoinette Leferink, geb. Lonneker 9 oktober 1911, dochter van het echtpaar Leferink.

De foto zal ± 1913 genomen zijn en werd me ter beschikking gesteld door mevr. Hetty Gonggrijp-van Wezel, kleindochter van de Leferinks.

Op de volgende bladzijden volgt een deel van de kwartierstaat van de hoofdpersonen uit dit verhaal.

Kwartierstaat van Gezina Marie Antoinette LEFERINK

Generatie I

- 1 **Gezina Marie Antoinette LEFERINK**, boekhoudster, geb. Lonneker 09-10-1911.

Generatie II

- 2 **Geert LEFERINK**, brievingaarder (1910), kantoorhouder (1938), geb. Tubbergen 28-07-1882, overl. Boekelo 21-07-1938.
Tr. Lonneker 03-12-1910.
- 3 **Adrienne Henriette CARRIÈRE**, vroedvrouw, bestuurslid van het Groene Kruis, geb. Gouda 25-12-1881, overl. Hengelo 23-04-1941.
Uit dit huwelijk:
1. **Gezina Marie Antoinette**, geb. Lonneker 09-10-1911 (zie 1).
 2. **Henriëtte Gerda**, kantoorbediende P.T.T. geb. Lonneker 31-10-1918.

Generatie III

- 4 **Herm Hendrik LEFERINK**, landbouwer, geb. Veldhuizen (Pruissen) 1844/1845, overl. Tubbergen 1913.
Tr. Tubbergen 03-09-1886. *Bij dit huwelijk werden 8 kinderen gewettigd.*
- 5 **Geeze ALFERINK**, geb. Veldhuis (Pruissen) 1841/1842.
Uit dit huwelijk:
1. **Geert**, geb. Tubbergen 28-07-1882 (zie 2).
- 6 **Willem Frederik CARRIÈRE**, agent, geb. Loosduinen 12-05-1848.
Tr. Gouda 15-10-1879.
- 7 **Marie Antoinette Christine GABRIJ**, geb. Gouda 02-10-1855, overl. 22-11-1927.
Uit dit huwelijk:
1. **Adrienne Henriette**, geb. Gouda 25-12-1881 (zie 3).

Generatie IV

- 8 **Harm LEFERINK**.
Tr.
- 9 **Zwenne OLDE KAMP**.
Uit dit huwelijk:
1. **Herm Hendrik**, geb. Veldhuizen (Pruissen) 1844/1845 (zie 4).
- 10 **Hendrik ALFERINK**.
Tr.
- 11 **Geertrui EILDERS**.
Uit dit huwelijk:
1. **Geeze**, geb. Veldhuis (Pruissen) 1841/1842 (zie 5).
- 12 **Johan Daniël CARRIÈRE**, geb. Den Haag 28-07-1822, overl. Loosduinen 23-11-1906.
Tr. (1) 's Gravenhage 04-03-1846. *Dit echtpaar kreeg tussen 1846 en 1865 tien kinderen.*
Echtgenote is **Maria Johanna Gerardina SAMSON** (zie 13).
Tr. (2) Loosduinen 30-01-1874 **Elisabeth VERMAZEN**, geb. Coevorden 1821/1822, overl.

Loosduinen 07-10-1885.

Uit het eerste huwelijk:

1. **Willem Frederik**, geb. Loosduinen 12-05-1848 (zie 6).
- 13 **Maria Johanna Gerardina SAMSON**, geb. 1822/1823, overl. Loosduinen 22-03-1871.
Uit dit huwelijk: 1 kind (zie onder 12).

- 14 **Gerrit Adriaan Dirk Jan GABRIJ**, orgelmaker, geb. Amersfoort 02-07-1825.

Tr.

- 15 **Adriëne Henriette KARREWIJ**, geb. Brussel 10-12-1821.

Uit dit huwelijk:

1. **Marie Antoinette Christine**, geb. Gouda 02-10-1855 (zie 7).

Generatie V

- 24 **George Frederik CARRIÈRE**.

Tr.

- 25 **Antonia KINKEL**.

Uit dit huwelijk:

1. **Johan Daniël**, geb. Den Haag 28-07-1822 (zie 12).

- 26 **N.N.**

- 27 **Gerritje SAMSON**.

1. **Maria Johanna Gerardina SAMSON**, geb. 1822/1823 (zie 13).

- 28 **Constantijn GABRIJ**.

Tr.

- 29 **Christina SCHEEPENS**.

Uit dit huwelijk:

1. **Gerrit Adriaan Dirk Jan**, geb. Amersfoort 02-07-1825 (zie 14).

Opvolging:

Na de Leferinks kwamen nog een aantal opvolgers in het kantoor. Van hen is om privacy redenen nog maar weinig in de archieven te vinden. Wel staat in het adresboek van 1939 Fr. M. Jellij, kantoorhouder van de P.T.T., vermeld. Het betreft hier Franciscus Michiel Jellij, geb. Eibergen 13 februari 1897. Hij is op 6 november 1919 gehuwd met Wilhelmina van Klingeren, geb. 4 juni 1894 te Baarn. Bij het huwelijk is zijn beroep besteller en is zij zonder beroep. Jellij was een wat norske man, een "echte ambtenaar".

Hij werd opgevolgd door een zekere Van der Laan, die wat gemoedelijker overkwam.

Nadat het kantoor enige tijd leeggestaan had, werd het in 1967 overgenomen door de broers Vosselbeld, die er een garagebedrijf stichtten.

INDEX

- :N.N., 7
[Plaatsen]
 Amersfoort, 7
 Boekelo, 6
 Brussel, 7
 Coevorden, 6
 Den Haag, 6, 7
 Gouda, 6, 7
 Hengelo, 6
 Lonneker, 6
 Loosduinen, 6, 7
 's Gravenhage, 6
 Tubbergen, 6
 Veldhuis (Pruissen), 6
 Veldhuizen (Pruissen), 6
Alferink
 Geeze, 2, 5, 6
 Hendrik, 6
Carrière
 Adrienne Henriette, 3, 5, 6
 George Frederik, 7
 Johan Daniël, 6, 7
 Willem Frederik, 6, 7
Dalenoord
 Herman, 5
Dijken
 Harm Egbert, 4
Eilders
 Geertrui, 6
Gabrij, 5
Constantijn, 7
Gerrit Adriaan Dirk Jan, 7
Marie Antoinette
 Christine, 6, 7
Gonggrijp-Van Wezel
 Hetty, 5
Haas-Klasen
 Gretha de, 5
Harwig
 Frederik Willem, 5
Harwig-Van Waveren, 5
Haverkamp
 H.A., 3
Heek
 Mietse van, 5
Heinen
 H., 4
Hulscher, 1
 Jan Hendrik, 3
Jellij
 Franciscus Michiel, 7
Jong
 K.R., 3
Karrewij, 5
 Adriëne Henriette, 7
Kinkel
 Antonia, 7
Klein Wiecherink
 Gesina, 5
Klingeren
 Wilhelmina van, 7
Koek
 Dr., 5
Kolenbrander
 Johannes, 4
Laan
 Van der, 7
Leferink
 Geert, 2, 4, 5, 6
 Gezina Marie Antoinette, 5, 6
 Harm, 6
 Henriëtte Gerda, 6
 Herm Hendrik, 2, 6
Olde Kamp
 Zwenne, 6
Potman
 H.F., 3
Samson
 Gerritje, 7
 Maria Johanna Gerardina, 6, 7
Scheepens
 Christina, 7
Vermazen
 Elisabeth, 6
Vierdag
 Hendrik Jan, 3
Vossebeld, 1, 4, 7
Westendorp
 H., 5